

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшадағы ойын арқылы білім беру: әдіс-тәсілдер мен тәжірибе

ЖАРИЯЛАНДЫ
16.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/172942/>**Оспан Күләйхан Бектұрғанқызы**

«Балбұлақ» балабақшасы

Тәрбиеші

Кіріспе

Балабақша – баланың тұлғалық қалыптасуының, танымдық және әлеуметтік дағдыларды игеруінің маңызды кезеңі. Бала ойын арқылы әлемді таниды, өзін қоршаған ортаға бейімдейді, білімнің алғашқы қадамдарын игереді. Осыған орай, ойын арқылы білім беру әдісі мектепке дейінгі білім берудің негізгі құралы ретінде қолданылады. Мақалада ойынның бала дамуына тигізетін әсері, оның білім беру процесіндегі рөлі және оны ұйымдастырудың тиімді тәсілдері қарастырылады.

Ойын арқылы білім беру әдісінің маңыздылығы

Ойын – баланың негізгі іс-әрекетінің түрі. Ол балаға қоршаған орта туралы алғашқы түсініктерді қалыптастырып, ойлау, қиялдау, есте сақтау, моторика, қарым-қатынас жасау қабілеттерін дамытады. Мектепке дейінгі жастағы балалардың зейіні мен танымдық процестері тұрақсыз болғандықтан, ойын арқылы білім беру әдісі олардың қызығушылығын арттырып, ұзақ уақыт бойы ақпаратты қабылдауына жағдай жасайды.

Ойынның педагогикалық маңызы:

- Баланың шығармашылық және танымдық қабілеттерін дамыту.
- Әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру (ұжымда жұмыс істеу,

кезек күту, ережелерді сақтау).

- Эмоционалдық және коммуникативтік қабілеттерді жетілдіру.
- Білімді тәжірибелік іс-әрекет арқылы меңгерту.

Лев Выготскийдің пікірінше, ойын баланың жақын арадағы даму аймағын қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Яғни, бала ойын барысында қиындықтарды жеңу жолдарын іздейді, өзінің танымдық қабілеттерін дамытады.

Ойын түрлері және оларды қолдану әдістері

1. Рөлдік ойындар

Рөлдік ойындар арқылы балалар өмірде кездесетін түрлі жағдайларды елестетіп, әлеуметтік рөлдерді меңгереді.

- **«Дүкен» ойыны:** Балалар сатушы, сатып алушы рөлдерін ойнап, санай білу, ақшаны пайдалану дағдыларын дамытады.
- **«Аурухана» ойыны:** Балалар дәрігер мен пациенттің рөлін сомдай отырып, адамгершілік, қамқорлық көрсету сияқты қасиеттерді меңгереді.

2. Дидактикалық ойындар

Бұл ойындар арнайы білім беру мақсатында ұйымдастырылады. Олар баланың танымдық қабілетін дамытуға, жаңа білімді жеңіл меңгеруге көмектеседі.

- **«Сиқырлы қапшық»:** Қапшықтың ішіндегі затты сипап анықтау арқылы балалар заттың қасиеттерін (қатты, жұмсақ, үлкен, кіші) ажыратуды үйренеді.
- **«Кім тез табады?»:** Әріптер немесе сандар арқылы жасырылған сөзді немесе математикалық тапсырманы табу ойыны.

3. Құрылыс ойындары

Кубиктер, конструкторлар, табиғи материалдар арқылы балалар әртүрлі пішіндер құрастырады.

- Мысалы, «Үй салайық» ойынында бала өз қиялын пайдаланып, белгілі бір тапсырманы орындайды, бұл логикалық және кеңістіктік ойлау қабілетін арттырады.

4. Қозғалыс ойындары

Бұл ойындар балалардың денсаулығын нығайтып, моторикасын дамытуға бағытталған.

- **«Қуып жет»:** Балалардың жылдамдығын, төзімділігін арттыратын ойын.
- **«Теңіз толқыны»:** Балалар толқын қозғалысын елестетіп, үйлесімді әрекет етуді үйренеді.

5. Зияткерлік ойындар

Баланың логикалық ойлауын, зейінін және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған ойындар.

- **«Жұмбақ шешу»:** Табиғат, жануарлар, маусымдар туралы жұмбақтарды шешу арқылы балалар білімдерін жетілдіреді.
- **«Сөз ойла, тез ойла»:** Берілген әріптен басталатын сөздерді жылдам табу ойыны.

Тәжірибеден алынған мысалдар

1. «Түстерді үйренейік» дидактикалық ойыны

- Мақсаты: Балаларға түстерді ажырату мен атауды үйрету.
- Жүзеге асыру: Түрлі түсті ойыншықтарды пайдалану арқылы балалар белгілі бір түсті тез табуға тырысады.

2. «Апта күндерін еске түсір» ойыны

- Мақсаты: Апта күндерінің ретін жаттау.
- Жүзеге асыру: Әр бала апта күндерінің біреуін айтады, ал келесі бала оны жалғастырады.

3. «Орманға саяхат» рөлдік ойыны

- Мақсаты: Табиғат туралы білімін жетілдіру.
- Жүзеге асыру: Балаларға «аңшы», «орманшы», «жануарлар» рөлдерін беру арқылы ормандағы өмірді көрсету.

4. «Сандарды тап» ойыны

- Мақсаты: Баланың сандық дағдыларын дамыту.
- Жүзеге асыру: Суреттер арасында жасырылған сандарды табу және олардың орнын анықтау.

Ойын арқылы білім берудің нәтижелері

Балабақшадағы ойын арқылы білім беру әдісін қолдану келесі нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді:

1. Балалардың танымдық белсенділігі артады.
2. Ұжымдық қарым-қатынас жасау қабілеті қалыптасады.
3. Логикалық және шығармашылық ойлау қабілеттері дамиды.
4. Эмоционалдық тұрақтылықты сақтау қабілеті күшейеді.
5. Білім беру процесі қызықты әрі нәтижелі болады.

Қорытынды

Ойын арқылы білім беру әдісі – мектепке дейінгі ұйымдарда қолданылатын ең тиімді әдістердің бірі. Ойын барысында балалар жаңа білім алып қана қоймай, оны өмірлік тәжірибеде қолдану дағдыларын да меңгереді. Сондықтан педагогтар баланың жас ерекшеліктерін ескере отырып, ойындарды дұрыс ұйымдастырып, білім беру процесін сапалы жүзеге асыруы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Жұмабекова, Ф.Ш. *Мектепке дейінгі педагогика*. Алматы: «Мектеп», 2020.
2. Мұқанова, К.М. *Балалардың танымдық қызығушылығын дамыту әдістері*. Алматы: «Білім», 2018.
3. Әбілова, З.Ә. *Тәрбие жұмысының әдістемесі*. Астана: «Фолиант»,

2019.

4. *Выготский, Л.С. Психология игры. Москва: Педагогика, 1987.*
5. *Макаренко, А.С. Тәрбие жұмысының теориясы мен тәжірибесі. Мәскеу: «Просвещение», 1985.*
6. *Montessori, M. The Discovery of the Child. New York: Ballantine Books, 1967.*
7. *Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Астана: 2022.*

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.